

maandschrift voor **bijenteelt**

verschijnt
maandlijks
jaargang 66
oktober '64 10

orgaan van de
vereniging
tot
bevordering
der
bijenteelt
in Nederland

Aan alle leden

Wij stellen nu reeds administratie en adressering in op de per 1 januari te verwachten samenvoeging der Nederlandse bijenbladen tot

één gemeenschappelijk blad.

Om dit vlot te laten verlopen, moet uw afdelingsbestuur dit jaar strenger dan ooit de hand houden aan art. 4 H.R., waarin staat,

dat ledenlijst en quotum vóór 1 januari in Wageningen moeten zijn

Om te voorkomen dat u straks uw jaargang niet compleet krijgt (en ook om geen hiaat in uw verzekering tegen brand, diefstal, vervoer en wettelijke aansprakelijkheid te krijgen!) verzoeken wij u dringend:

betaal uw contributie zo spoedig mogelijk aan de afdelingspenningmeester

of

leg daarvoor tenminste het geld klaar

opdat de kwitantie niet opnieuw behoeft te worden aangeboden.

De verspreide leden verzoeken wij nu reeds hun contributie (f 8,—) over te schrijven op onze giro 846801.

De afdelingsbesturen verzoeken wij in december ledenlijst en quotum (giro 846801) in te zenden, en, hoewel dat voor u en ons meer werk betekent, het quotum van nakomers daarna afzonderlijk over te maken met vermelding op het girostrookje (schrijven is een dure sport tegenwoordig!) van naam en adres.

Aan deze nakomers worden reeds verschenen nummers, indien nog voorradig, alleen op verzoek en tegen betaling van 50 cent per nummer (giro 846801) voor extra porto- en administratiekosten, na-geleverd.

Wij danken u allen bij voorbaat vriendelijk voor uw zeer gewaardeerde medewerking, waardoor wij de overgang geruisloos hopen te laten verlopen.

TELEGRAM H.M. DE KONINGIN

Hooggeachte Heer van Rappard, Hare Majesteit de Koningin heeft mij verzocht u haar dank over te brengen voor de gevoelens, geuit in het telegram dat zij mocht ontvangen van de Nederlandse imkers ter gelegenheid van de 35e Imkersdag.

De Particulier Secretaris van Hare Majesteit de Koningin
Mr. J. van der Hoeven

Maandschrift voor Bijenteelt

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland.

Verschijnt de eerste dinsdag der maand.

Redacteur: R. P. Groenveld

Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen.

Telefoon: 0 8370—2863

Giro: 846801

Commissie van redactie: W. Assink, H. G. Maagdans en B. A. van der Sande.

Adviseur: de Rijksbijenteeltconsulent.

Inzending kopij: Voor de 10e der maand.

Inzending advertenties: Voor de 20ste der maand.

Tarief speurbijtjes: Tot 20 woorden f 2,25, elke 4 woorden meer 45 cent, bij vooruitbetaling te voldoen op bovengenoemde postrekening.

Tarief advertenties: Op aanvraag.

Naast onze zeer uitgebreide collectie imkersartikelen kunnen wij u ook leveren voor wederverkoop diverse soorten prima kwaliteiten

zuivere bijenhonig

Alles zolang de voorraad strekt.

	per kg
Witte klaverhonig	voor f 2,35
Canadese klaverhonig, zacht gekristalliseerd	voor „ 2,40
Bloemenhonig, licht van kleur	voor „ 2,25
Bloemenhonig, goud geel van kleur	voor „ 2,50
Boekweithonig, iets aparts	voor „ 2,10
Acaciahonig, een pracht kwaliteit	voor „ 3,10
Oranjabloesemhonig, iets fijns	voor „ 3,—
Lindenbloesemhonig, munt-achtig van smaak	voor „ 2,50

Alles verpakt in bussen van 25 kg netto inhoud.
Bussen komen niet op rekening.

Levering franco bij afname van af 2 volle bussen van 25 kg honig.

Uw opdrachten op bovenstaande aanbieding zullen wij met belangstelling tegemoet zien.

Bijenstand :

H. T. VAN DAM & ZN.

JUBBEGA (Fr.) - TELEF. 0 5165 - 382

kroniek van de maand

20 augustus. Uit het noorden van ons land hoor ik dat de bijen op de zaadklaver dit jaar buitengewoon stekerig waren.

Een geroutineerd imker moest zelfs na een paar volken te hebben behandeld, vluchten.

En de opbrengst van de zaadklaver viel tegen, de weideklaver leverde meer honing op.

Over de oorzaak van die stekerigheid tast ik in het duister. Wel weet ik uit eigen ervaring, dat men zich op de opbrengst van de zaadklaver gemakkelijk verkijkt. Ik heb dikwijls, op mijn hurken zittend, de bijen over de zaadklaver gevolgd en ik kwam tot de ontdekking, dat ze de voorkeur geven aan de weideklaver, die klein van stuk is, kleine bloembuisjes heeft met gemakkelijk te bereiken honing en die bovendien gemakkelijker „warm” wordt dan een geil gewas zaadklaver met zijn grote bloemen met lange bloembuis. Wordt de zaadklaver verbouwd in een akkerbouwgebied, dan moeten de bijen wel. Zaadklaver is voor de imker naar mijn mening meestal niet beter dan de gewone weideklaver.

28 augustus. De hei heeft al weer drie warme tot zeer warme dagen gehad. Ik denk dat de bloei wel gauw zal uitdoven. Omstreeks 20 aug. voorspelde de radio nachtvorst. Ik heb dikwijls opgemerkt, dat de heide na zulke zeer koude nachten niet gemakkelijk weer honingt en ik vrees, dat ook deze warme dagen niet veel honing zullen brengen.

4 september. Vandaag las ik het pas verschenen blaadje van de ANI. Voorzitter Hooijer zegt daarin, dat hij vooralsnog niets ziet in fusie van de imkersorganisaties. Verder zit het hem verschrikkelijk dwars, dat zijn leden 6 ct. meer voor de suiker moeten betalen dan de onze.

Hoewel ik hoopte dat ook de ANI aan de groeiende samenwerking zou meedoen, vreesde ik bij het verschijnen van haar vorig blaadje al, dat dit niet zou lukken.

De toon van dat nummer was weer als van ouds: woorden als „ondemocratisch” en „dic-

tatuur” vielen naar aanleiding van „het” besluit van onze algemene vergadering om het hoofdbestuur vrij mandaat te geven voor fusie. Dat niemand van ons zelfs maar gedacht heeft aan het nemen van zo'n besluit, doet er natuurlijk niet toe. Ook op een besluit van onze algemene vergadering, dat slechts in de verbeelding van de heer Hooijer bestaat, kan men naar hartelust schimpen.

De meeste volken zijn nu terug van de hei. Er zijn tal van berichten over volle honingkamers, maar minstens evenveel berichten in de geest van: „gezien de goede stand van de hei, het goede weer en de goede volken valt het me toch niet mee.” De honingmarkt te Eerbeek echter krijgt vele aanmeldingen voor een standplaats en dat betekent dat de oogst door-eengenomen toch wel goed moet zijn.

12 september. Als de berichten juist zijn, hebben de vertegenwoordigers van de ANI verstek laten gaan op de vandaag gehouden vergadering van de commissie van vertrouwensmannen. Gezien de inhoud van hun blad had ik dat wel verwacht, maar niettemin valt het te betreuren. Jammer is ook, dat door de invoering van de ANI de reeds gevorderde besprekingen over de samenvoeging van de bijenbladen zijn opgehouden. Wat de besprekingen in de commissie van vertrouwensmannen betreft wachten we maar rustig op een officieel rapport.

Als het tijdig komt vindt u het misschien wel elders in dit blad.

19 september. Vandaag is het 25 jaar geleden dat onze voorzitter Mr. L. R. J. ridder van Rappard werd geïnstalleerd als burgemeester van Gorinchem. De gemeente Gorinchem heeft dit feit vandaag luisterrijk herdacht. Aan de huldigingsbijeenkomst in de Nieuwe Doelen namen ook de imkers deel.

Het oudste bestuurslid van de Bedrijfsraad, de heer Lieshout, bood de jubilaris met een van geest sprankelende toespraak namens de Bedrijfsraad en de daarin samenwerkende organisaties een boek aan.

We zagen ook de heer Hilhorst, secretaris van de afdeling bijenteelt van het Landbouwschap, Ir. Mommers, rijksbijenteeltconsulent, ons erelid de heer A. Vink, de heer H. G. Maagendans, vice-voorzitter van onze vereniging en de voorzitters van de zuidelijke bonden.

De inwoners van Gorinchem bieden de jubilaris een geschenk aan; op diens verzoek wordt dat een nieuwe sporthal voor de gemeente.

Wij herhalen hier gaarne onze hartelijke gelukwensen ter gelegenheid van dit zilveren jubileum en we voegen daaraan van harte gaarne onze beste wensen voor de toekomst toe.

Met de heer Lieshout hopen en verwachten we, dat onder de leiding van onze voorzitter de bijenhouders van Nederland elkaar spoedig zullen vinden in één organisatie.

23 september. Er komen hoe langer hoe meer fruittelers die phacelia zaaien. De berichten over de opbrengsten zijn uitstekend. Sommige imkers slingerden er 25 pond per volk van.

Deze phacelia bloeit over het algemeen in aug. en sept. Er wordt ook wel phacelia gezaaid in de stoppel van rogge, maar die komt te laat in

Bij het ter perse gaan van dit nummer bereikte ons het ontstellende bericht vanuit Sonora (Californië) dat ons oud-hoofdbestuurslid en thans erelid van de vereniging,

de heer

B. A. VAN DER SANDE

uit Nijmegen, in de nacht van 24 op 25 september plotseling is overleden.

De heer van der Sande, die de leeftijd bereikte van 67 jaar, maakte momenteel met zijn echtgenote een wereldreis door Australië en Amerika, met het doel zijn gehuwde kinderen te bezoeken.

Uiteraard komen wij op dit tragisch verscheiden van deze grote werker voor onze vereniging in ons volgende nummer nader terug.

bloei voor de bijen. Misschien kunt u in uw omgeving hier of daar een veldje ontdekken dat paars ziet van de bloemen. Leg dan alvast een contact voor volgend jaar!

23 september. Vandaag sprak ik een imker, die zijn dit jaar geteelde koninginnen in zesramers overwintert. Hij vertelde me, dat ze drie straten tussen de raten bezetten. Hij wilde met drijfvoeren doorgaan tot diep in oktober. Ik hoop van harte dat het lukt, maar ik heb vele bezwaren.

Eerste bezwaar: midden november heb ik wel eens op schaatsen gestaan. Als we dit jaar zo'n vroege winter krijgen, kan een sterk volk het voer zelfs niet tijdig verzegelen als u na 1 oktober nog voert. Hoe zal zo'n handjevol bijen dat dan klaarspelen?

Tweede bezwaar: Als u deze volkjes door de winter haalt, zijn ze in het voorjaar niets waard, tenzij u ze met een ander volk verenigt. Waarom dat niet reeds in de achter ons liggende zomer of nazomer gedaan?

Derde bezwaar: Deze moertjes zijn al een paar maanden oud. Maar ze hebben nog helemaal geen gelegenheid gehad hun legcapaciteit ten volle te ontplooiën. Bent u er voor honderd procent van overtuigd dat ze daar geen „knoei” van krijgen en dat ze niet meer gelijkwaardig zijn aan koninginnen, die in hun jeugd niet in hun ontwikkeling zijn geremd?

Vierde bezwaar: Zulke kleine volkjes zijn kweekhaarden van nosema. Een sterk volk kan die ziekte soms (maar lang niet altijd) „overgroeien”, maar een klein volkje dat aangetast is, verziekt zeer snel helemaal. **En de koningin is even vatbaar voor nosema als de werkbijen.** **Door welke koningin ook in een klein volkje te houden, verzoekt u de goden!** Een zesramer is voor mijn gevoel al te klein, maar laat een zwaarbevolkte zesramer in hemelsnaam het uiterste minimum zijn! U weet toch, dat nosemazieke koninginnen bloot staan aan degeneratie van de eierstokken en dat nosemazieke werkbijen het broed slecht onvolledig kunnen verzorgen?

Ik raad iedereen ten sterkste aan jonge moeren geen dag langer in kleine volkjes te houden dan strikt nodig is en ze zo snel mogelijk in te voeren in een sterk volk, opdat ze zo kort mogelijk onder onnatuurlijke en hoogst gevaarlijke omstandigheden leven.

De omstandigheden, waaronder vele jonge koninginnen geteeld worden, doen me steeds weer de handen ineenslaan van verbazing, dat ze dat alles overleven. We behoeven daar werkelijk geen schepje bovenop te doen door met kunst en vliegwerk de onnatuurlijke omstandigheden nog een half jaar of langer te bestendigen!

Als u volgend jaar deze moertjes „er door haalt” door verenigen en u vindt onregelmatig broed (het beroemde „schot hagel”), dan is die onregelmatige broedstand tien tegen een aan nosema te wijten en die nosema is tien tegen een te wijten aan het knoeien met kleine volkjes. Ik ben er een sterke voorstander van, dat elke imker minstens één moertje op reserve houdt, maar als de jonge moeren in de hoofdvolkten aan de leg zijn, ruim dan óf die drie- of zes- of tienramer van! Ik heb ook dit jaar weer zoveel geknoei met kleine volkjes gezien, dat ik niet kon nalaten u met grote klem op de gevaren daarvan te wijzen.

Herfstoverpeinzing.

We mogen de bijenwoningen nu nog maar alleen van buiten bekijken, de volken moeten we met rust laten.

Ik vind dat altijd jammer, want ik „doe” graag iets aan mijn bijen, ook als het helemaal niet nodig is. In romantischer tijden dan de onze zei men, dat de koningin nu temidden van haar kinderen zit en dat ze sprookjes vertelt van de voorbije zomer vol zon en bloemen en van de lente die komt, al duurt het nog lang. Onze tijd gelooft niet meer in sprookjes, wij geloven alleen nog maar in wat we kunnen meten en wegen en dat vind ik een schrikbarende verarming. Gelukkig komt daar ook weer een kentering in. Een briljant jong Nederlands hoogleraar heeft in een prachtig boek de gedachten samengevat, die men in de loop der eeuwen over de kern van uw en mijn wezen, over uw en mijn „persoonlijkheid” heeft gehad. Als de nieuwe wetenschap over de ware „kern” van uw en mijn persoonlijkheid nadenkt, vindt zij een „niets”. Ik zie de jonge professor achter de regels van zijn boek glimlachen als hij zegt: „Alles aan de mens is blijkbaar illusie”.

Het is een bevrijdend gevoel te weten, dat deze jonge professor de ontoereikendheid van de wetenschap doorziet. Een dagbladcommentator zegt het even heel positief: Wie een beminde in de armen sluit, weet dat hij geen ui omhelst, geen niets, geen holle ruimte.

Die ontoereikendheid van de wetenschap is een prachtig onderwerp voor een herfstoverpeinzing van iemand, die leeft in een tijd waarin iedereen voor de wetenschap op de knieën valt.

Dank zij de bijenwetenschap weten en begrijpen we nu veel meer van de bijen en hun gedrag dan aan het begin van onze eeuw, om maar niet te ver terug te gaan.

Maar, hoeveel ze ons ook kan leren over de levensverschijnselen, over het leven van de bijen kan ze ons niets zeggen. Daar komt ze op een voor haar ontoegankelijk terrein. Dat is het punt, waar de kennis van het verstand ophoudt, en waar de „kennis” van het hart begint.

Ik vind het maar een troosteloze wandeling naar mijn bijen, nu ik er niet meer aan mag komen. En toch maak ik die wandeling alle dagen. Soms wel tweemaal of driemaal per dag. Redelijk is dat natuurlijk niet. Economisch verantwoord is het ook niet. Maar ik **doe** het.

Weet u, dat ik de economie de verschrikkelijkste aller wetenschappen vind? En vooral: de gevaarlijkste? Het economisch principe luidt zo ongeveer: „Een maximum aan opbrengst met een minimum aan offers”.

Als ik naar mijn bijen ga als het dringend nodig is, heb ik helemaal niet het gevoel, dat ik een „offer” aan tijd breng.

Integendeel, ik ga naar mijn bijen met een feestelijk gevoel. Ik zou de vlag kunnen uitsteken. En als mijn bezoek aan de bijen niet dringend nodig is, zoals nu, is dat bezoek ook geen „offer” van mijn kant, integendeel, het doet mijn hart goed. Zo nu en dan ontmoet ik eens een imker, die verstrikt is in de economie-psychose van onze tijd. Dat is een soort bewustzijnsvernaauwing, die ons kilo's honing doet afwegen tegen de daarvoor gebrachte „offers” aan tijd en geld. Als de schoorsteen ervan roken moet is dat een juiste instelling, hoewel het zelfs dan niet zonder belangstel-

ling en liefde voor de bijen gaat, gelukkig. U moet mij goed begrijpen: ik heb er niet het minste bezwaar tegen als de imker zijn ontvangsten en uitgaven in zijn zakboekje zorgvuldig noteert. Ik heb er wel bezwaar tegen dat hij niets **anders** ziet dan die cijfers. Kent u niet een huisvader, die in zijn vrije tijd op zolder speelt met een spoorrein, die vliegtuigmodellen bouwt of andere nutteloze dingen doet, eenvoudig omdat hij het niet laten kan? Zo is het met ons, immers toch ook. De heer van den Berg te Norg schreef indertijd: Het is een deel van mijn leven, ik kan er eenvoudig niet meer buiten. En de heer Hilvers te Emmen schreef: Ik zou ze niet kunnen missen. Tot zover kan ik de imker op één lijn stellen met de man, die met zijn spoorreintjes speelt en die het ook eenvoudig „niet laten kan”. Nu neem ik u in gedachten even mee naar die huisvader met zijn spoorreintje op zolder. Hij krijgt het in zijn hoofd om aan zijn reizigers kaartjes te gaan verkopen. Maar hij heeft geen „echte” reizigers en de kassa van zijn „plaatskaartenbureau” blijft leeg. Nu ontwaakt de econoom in hem. Zijn hele „bedrijf” heeft hem duizend of meer gulden gekost. Dat zijn de „offers”. En de baten? Een lege kassa! Deze economie bederft zijn hele spelletje. Hij trapt zijn installatie in een hoek of verkoopt die. Met verlies! Nu heeft dat spoorwegbedrijf op zolder het grote voordeel, dat het geen werkelijke „baten” opbrengt. Het is puur spel en volwassenen, die jong blijven en doorspelen, zijn gelukkige mensen. De imkerij echter verkeert in de betreurenswaardige positie, dat ze wél werkelijke „baten”, dat ze wel „in geld waardeerbare opbrengsten” oplevert. En de imker, die begonnen is met het genieten van de stille vreugden van het bijenhouden kan daardoor veel gemakkelijker dan de man op zolder ineen-schrompelen tot een homo economicus. Ik zou deze ziekte „economitis” kunnen noemen. De symptomen zijn dat men alleen rekent in gulden en centen en dat men de vreugde verwaarloost.

Nu kan de bijenhouderij juist dubbele vreugde opleveren: de vreugde van het bijenhouden zelf (ik kan het niet laten, ik kan ze niet missen) en de vreugde van de zelfgewonnen honing, die iedere dag opnieuw de vreugde van de voorbije zomer doet herleven.

Ik ben begonnen met de meneren die met een glimlach vaststellen dat uw en mijn wezen een „niets” is. Kijk uw vrouw eens in de ogen als u zo gelukkig bent haar nog te hebben. Strijk uw kind of uw kleinkind eens voorzichtig over zijn kopje. Dan weet u, wat dit „niets”, wat deze „leegte” waard is. De wetenschap is hier klaarblijkelijk gekomen op een terrein, waarop zij blind is, maar waarop uw en mijn hart zeer scherp kunnen zien. Zo is het ook met die beroemde homo economicus, die ik zo van ganser harte verafschuw. Hij bestaat namelijk niet. Daarom kan ik hem in zijn gezicht uitlachten.

Hij is een abstractie. Hij leeft niet. Hij kan rekenen, maar hij kan niet lachen, zoals u en ik. Hij kan calculeren, maar hij kan niet liefhebben, zoals u en ik.

Zó armzalig is hij, dat hij de zoetheid van de eigengewonnen honing niet proeft en dat hij het aroma van die honing niet ruikt, dat hij de dromen van de voorbije zomer en van de komende lente niet meedroomt. Dat alles behoort niet tot zijn „baten”. Zó ongelukkig is hij, dat hij niet eet; hij voedt zich alleen maar.

En zoals hij iedere stap, die u doet om uw wijzen te bereiken, omrekent in verloren gulden en centen, rekent hij iedere lepel honing die hij tot zich neemt om in calorïen voedingswaarde. Hij is geen mens maar een onmens.

Het ergste is, dat hij volkomen gelijk heeft ook nog, gezien vanuit het standpunt van de wegen- de en metende wetenschap. Hij is een zeer scherp en scherpzinnig denkend mens, die homo economicus. Hij is het toppunt van redelijkheid.

Kon ik hem maar aan zijn verstand schieten, dat het feit dat ik leef volkomen onredelijk is en dat mijn leven daarom met zijn maatstaven niet gemeten kan worden .....

Voor onze doe-het-zelvers

Werktekening zesraamkastje: blz. 82e .v. van het Groentje van mei 1956.

Werktekening spaarkast: Verkrijgbaar bij de Rijksbijenteeltconsulent Ir. J. Mommers, Bredaseweg 304, Tilburg. Men dient de kosten ad 50 cent over te schrijven op diens giro 1110262. Geen postzegels zenden.

Werktekening genormaliseerde simplexkast: Het zgn. „Normaalblad” is bij het Bijenhuis verkrijgbaar voor f 4,50.

Werktekening bevruchtigingskastje Lohuis: blz. 197 van het Groentje van december 1952 en blz. 77 meinummer 1959.

Zelf een waspers maken: Groentje november 1952, blz. 169.

Zelf een zonnwasmelter maken; Groentje november 1953, blz. 165 e.v. Foto's met volledige beschrijving in het Groentje van april 1956, blz. 57 e.v.

Werktekening observatiekast: Groentje december 1958, blz. 202 e.v.

Als men zelf het bewuste nummer van het Groentje niet bezit is er wel een lid van de afdeling, die het heeft. Anders kan men het gratis lenen uit onze bibliotheek.

Men schrijve dan rechtstreeks aan: Bibliotheek Landbouwhogeschool, afd. bibliotheek der Ver. v. Bijenteelt, Generaal Foulkesweg 1 te Wageningen. De geleende jaargang wordt franco toegezonden en moet franco worden teruggezonden. Dit geldt ook voor de boeken, waarvan een catalogus voor 40 cent per postwissel (géén giro en géén postzegels!) aan hetzelfde adres kan worden aangevraagd. De uitleentermijn is 3 weken; heeft men het geleende langer nodig, dan tegen het einde van de uitleentermijn verlenging vragen.

Ken uw koningin

Onze bijenwetenschap staat niet stil. Vooral in de laatste halve eeuw is onze kennis van de bijen enorm toegenomen. De nieuwe inzichten dringen echter niet altijd even gemakkelijk door naar de imkers.

Uit correspondentie en gesprekken met imkers blijkt mij bijvoorbeeld steeds weer, dat de visie, die tal van imkers op de koningin van een volk hebben, nog die van het begin van deze eeuw is. Ze hebben het vak geleerd uit een handboek van die tijd en met een zeker conservatisme houden ze vast aan het eens geleerde. In die oudere handboeken staat, dat de koningin éénmaal paart met één dar. Uit deze echtverbintenis ontspruit dan het hele volk van de koningin. Alle werkbijen van een volk zijn kinderen van één vader en van één moeder. Ze zijn dus allemaal zusters. Nu weten we al geruime tijd, dat de koning **niet** met één dar paart, maar dat zij in haar dartele bruidsdagen relaties heeft met tal van mannen, gemiddeld met acht of tien.

Mag ik u deze huwelijken even klaar voor ogen stellen:

- 1e huwelijk: Clara met Jan
- 2e huwelijk: Clara met Piet
- 3e huwelijk: Clara met Klaas
- 4e huwelijk: Clara met Willem
- 5e huwelijk: Clara met Hendrik
- 6e huwelijk: Clara met Theo
- 7e huwelijk: Clara met Geert
- 8e huwelijk: Clara met Otto.

Al die echtgenoten van Clara zijn al lang gestorven.

Maar: in het zaadblaasje van koningin Clara leven ze als het ware alle acht voort. Want in het zaadblaasje van koningin Clara zijn bij de acht huwelijken de zaaddiertjes van haar acht echtgenoten terecht gekomen en die blijven daar meestal in leven zolang koningin Clara leeft.

Koningin Clara is dus eigenlijk helemaal niet alleen een „volledig ontwikkeld wijfje,” zoals de imkers graag zeggen.

Ziezo, kijkt u nu volgend voorjaar dat „volledig ontwikkeld wijfje” in uw bijenvolk nog maar eens goed aan en realiseert u zich daarbij eens terdege, dat u in haar eigenlijk **niet één vrouwelijk wezen, maar acht echtparen** voor u hebt!

Als u daarna de werkbijen nog eens goed aankijkt, is het u duidelijk, dat zij allemaal dezelfde moeder hebben (koningin Clara), maar dat zij acht verschillende vaders kunnen hebben. De werkbijen van het volk van koningin Clara zijn dus niet allemaal zusters van elkaar, maar uw volk bestaat uit groepen van halfzusters, die dezelfde moeder (koningin Clara), maar verschillende vaders hebben.

Laten we nu in gedachten eens een blik werpen in het zaadblaasje van koningin Clara. Het is, bij wijze van spreken, zo groot als een speldekop, maar in gedachten stellen we het ons even voor als een groot aquarium met ontelbare kikkervisjes. Die kikkervisjes zijn de zaaddiertjes van de acht echtgenoten van koningin Clara. Die kikkervisjes zijn erg rustig, maar tegen de tijd dat zij het aquarium gaan verlaten worden zij zeer beweeglijk. Nu gaat koningin Clara een eitje leggen. Een paar van de zaaddiertjes verlaten het aquarium. Eén ervan dringt in het eitje door en verenigt zich met de kern van het eitje. Dat eitje is nu bevrucht. Het zal uitgroeien tot een werkbij of tot een koningin.

Laten we eerst maar eens aannemen, dat het een werkbij wordt. De moeder van deze werkbij is koningin Clara. Maar hebt u er een idee van wie de vader van deze werkbij is? Is het Jan? Of Piet? Of Klaas? Of een van de andere echtgenoten van koningin Clara? We weten het niet! Omdat die kikkervisjes in ons aquarium zo beweeglijk zijn, veronderstellen we gemakkelijk, dat ze ook in willekeurige volgorde de eitjes bevruchten. Maar dat is **niet** zo. In het zaadblaasje van koningin Clara blijven ze in „klonters” bij elkaar.

Als de koningin honderd eitjes na elkaar legt, is het dus best mogelijk, dat de daaruit voortkomende werkbijen allemaal kinderen van dezelfde vader zijn.

Zelfs als we een koningin kunstmatig insemineren en vóór de inseminatie de zaaddiertjes van een aantal darren goed „mixen”, blijven deze klonters vormen in het zaadblaasje van de koningin. Ook uit de praktijk is het ons

bekend, dat een zwarte koningin, die paarde met zeven zwarte darren en met één gele dar, lange tijd zwarte werkbijen kan voortbrengen en dat er pas na maanden een aantal „gele bastaards” tevoorschijn komt.

Tegenwoordig maken we dat vaak mee met zogenaamde „standbevruchte” carnica-koninginnen en met koninginnen, die paarden op een zogenaamd „landbevruchtungsstation”.

We zijn er daarom tegenwoordig wel van overtuigd, dat zo'n standbevruchte koningin of zo'n op een landbevruchtungsstation bevruchte koningin **voor de teelt** dikwijls waardeloos is. Als **gebruikskoningin** kan ze natuurlijk uitstekend zijn.

Alleen uit een zeer nauwkeurig en dikwijls herhaald onderzoek van de nakomelingen van zo'n koningin kan blijken, of ze werkelijk met acht of tien „zuivere” darren paarde.

De kans dat dat gebeurt, is niet erg groot.

Neemt u even aan, dat er bij een stand of op een landbevruchtungsstation tien koninginnen „in de lucht” zijn en honderd darren. Onder die honderd darren zijn er maar acht „vreemde.” Dat is heel weinig, nietwaar? Maar als u net zo'n goede rekenmeester bent als Bartjes, blijkt u al gauw dat u in zo'n geval slechts kans hebt op **vier** zuiver bevruchte koninginnen van de tien! De andere zes zijn „gemengd bevrucht.” Ik leg u dit rekensommetje even nadrukkelijk voor.

Er zijn namelijk nog altijd imkers, die van hun vakantie een „Reinzuchtmitter” meenemen uit 't buitenland. Die reinteeltkoninginnen zijn in verreweg de meeste gevallen bevrucht op een stand of op een land-bevruchtungsstation. Daarom zijn ze voor de teelt meestal waardeloos. Zelfs als u haar nakomelingen verscheidene malen nauwkeurig laat onderzoeken en als dat onderzoek uitwijst, dat deze nakomelingen typische carnica-werksters zijn, hebt u nog geen waarborg dat ze bij het volgende onderzoek niet „gemengd bevrucht” blijkt te zijn. Het is ons niet onbekend, dat er in ons land nogal wat teelten van dergelijke „reinteeltkoninginnen” zijn opgezet. Op den duur leidt

dat bijna altijd tot „sluipende ver kruising,” tenzij men de kennis en de apparatuur bezit om telkens weer het kaf van het koren te scheiden.

Zo'n bevrucht eitje kan niet alleen een werkbij opleveren, het kan ook uitgroeien tot een koningin.

Op Schiermonnikoog hebben we in 1963 een koningin geteeld, die de prozaïsche naam „W 3” kreeg. Reeds in haar geboortjaar viel W 3 ons op door de goede eigenschappen van haar volk. Haar nakomelingen waren zachtmoedig ze lieten bij de inspectie de bovenlatten van de raampjes vrij, ze bleven daarbij als vastgenageld op de raten zitten. Het volk was bijzonder ijverig. In 1964 verzamelde het de meeste honing van allemaal. In het voorjaar ontwikkelde het volk zich zeer snel: het bezette op 5 mei twee broedbakken en een deel van een honingkamer. Kortom: we vermoedden in W3 een goede teeltkoningin te hebben.

Ook het onderzoek op raskenmerken leverde uitmuntende resultaten op. De „spreiding” in die kenmerken bleek uiterst gering te zijn, zodat we met een grote mate van waarschijnlijkheid kunnen aannemen, dat W 3 haar goede kenmerken en eigenschappen zuiver op haar nageslacht zal overdragen.

Maar: voordat we in 1965 koningin W 3 voor de teelt gaan gebruiken, gaan we eerst de nakomelingen, die we in 1964 van haar teelden, nog eens goed bekijken.

In de tweede plaats: in 1965 gaan we vóór de teelt de werkbijen van W 3 nog eens aan een grondig onderzoek onderwerpen. Theoretisch bestaat namelijk altijd de mogelijkheid, dat er dan juist een klontert zaaddiertjes van een „minder gewenste” dar aan de beurt is. Dat zou bijvoorbeeld een uit een bevruchtungskastje ontsnapte dar kunnen zijn! De darren van W 3 vormen een probleem op zichzelf.

We kunnen ze tot op zekere hoogte beschouwen als indientiek met hun moeder, met koningin W 3 dus.

Maar we moeten goed bedenken, dat deze darren met al die acht echtgenoten van W 3 niets te maken hebben! Voor de darren moeten we eigenlijk terugrekenen. Onze koningin W 3 is ontstaan uit een bevrucht eitje. Dat eitje is gelegd door de moeder van W 3.

En de bevruchting kwam van één van de acht echtgenoten van die moeder. Gezien uit het stand-

punt van de erfelijkheid bestaat er dus weinig verband tussen W 3 en haar werksters enerzijds en de darren van W3 anderzijds. We zouden dus een grote fout maken, als we zeiden: W 3 is in alle opzichten een voortreffelijke teeltkoningin, dus gaan we haar volk ook gebruiken als darrevolk. Daarvoor moeten eerst haar darren een strenge keuring op raskenmerken ondergaan! En: de darren brengen de eigenschappen van het volk van de moeder van W 3 over!

Uit het bovenstaande verhaal is u wel gebleken, dat je als koninginneteler vaak lelijk in de nesten zit. Daarom is het goed, dat onze koninginneteeltclubs dit jaar een tiental van hun leden naar Wageningen sturen om zich te bekwamen in het keuren van volken op raskenmerken. Als bij een club de vraag rijst of een bepaald volk ontwikkelfaar een carnica is, kunnen deze heren na onderzoek „ja” of „neen” op die vraag zeggen.

Als een koningin „verkeerd” bevrucht is — waarbij maar één der acht of tien echtgenoten „verkeerd” behoeft te zijn geweest! — kunnen zij dat vaststellen. En als zij de gegevens van een aantal koninginnen hebben, kunnen ze daaruit de beste koningin voor de teelt uitzoeken.

Als zij het werk in hun clubs ter hand nemen, zullen ze daarbij stellig tot de ontdekking komen, dat tal van volken, die voor carnica's doorgingen, géén „typische” carnica's blijken te zijn, ook al zijn ze op Schiermonnikoog bevrucht.

Ik wil dat gaarne even duidelijk maken aan de hand van een paar voorbeelden.

In de eerste plaats zijn tal van telers in ons land uitgegaan van een geïmporteerde „Reinzuchtmutter”.

Ik heb er al op gewezen, dat het gevolg dikwijls een „sluipende ver kruising” is, die niet wordt opgemerkt doordat men niet de kennis en de vaardigheid van onze keurmeesters bezit.

In de tweede plaats behoeven zelfs op Schiermonnikoog geboren en bevruchte koninginnen niet altijd een nageslacht van „typische” carnica's op te leveren. U weet, dat ook bij een „typische” carnica wel bijen voorkomen, die een vrij lage vleugelindex hebben.

Wij noemen dit, wat de raskenmerken betreft, een „minus-variant.” Zo'n werkbij had ook een koningin kunnen worden! Bij de teelt behoren we niet van zo'n minus-variant uit te gaan. Tot nu

toe bezaten we in ons land geen deskundigen, die deze minus-varianten konden aanwijzen en van de teelt uitsluiten. We waren afhankelijk van onze „goede greep” of van onze „telersblik.” Is een teler of een club nu toevallig van zo'n minusvariant uitgegaan, dan wreekt zich dat in het hele nageslacht.

In de toekomst kunnen onze keurmeesters ons de plus-varianten aanwijzen wat de raskenmerken betreft.

De telers zelf moeten uit deze plus-varianten de volken zoeken met de beste eigenschappen en produktie. En daarvan dient dan te worden nageteeld.

De koningin W 3, waarvan ik u vertelde, is stellig een plus-variant wat produktie en eigenschappen van haar volk betreft. Wat de raskenmerken betreft kan ze praktisch geen minus-varianten voortbrengen omdat die bij haar werkbijen óók niet voorkomen.

Eigenlijk heb ik dit lange verhaal over de koningin hoofdzakelijk geschreven om onze nieuwe keurmeesters bij de leden van hun clubs te introduceren. Want het werk van deze keurmeesters betekent een ommekeer in onze koninginneteelt. En dat is heel erg belangrijk.

In het buitenland worden deze keuringen veelal verricht door rijksinstituten. In Nederland hebben we zo'n instituut niet. Daarom doen we het hier zelf.

Als er nieuwe koninginneteeltclubs worden opgericht zullen we van verenigingswege ook daarvan gaarne een paar prominente koninginnetelers de theorie en de techniek van de keuring bijbrengen. Die keurmeesters zullen stellig heel wat illusies moeten verstoren bij telers, die menen in het bezit te zijn van „zuivere” carnica's. Maar door die eerste pijn moeten we heen als we de weg naar succes willen bewandelen.

En daarmee ben ik dan weer bij mijn uitgangspunt teruggekomen. Voor de oude imkers en koninginnetelers was alles zo heerlijk eenvoudig. Zij zagen de rechte weg naar „de beste bij” duidelijk voor zich.

Dat was hun voorrecht. Ons voorrecht is het, te ontdekken, dat die oude rechte weg helemaal niet bestaat. Aan ons het opwindende avontuur van het zoeken van een nieuwe weg door een oerwoud van nieuwe inzichten. Ons perspectief moge minder duidelijk zijn dan het hunne, het is in ieder geval méér in overeenstemming met de werkelijkheid!

G.

35e Imkersdag.

Reeds voor de Imkersdag 1962, die te Ede werd gehouden, rijpte bij het bestuur van de afdeling Amstelveen, onder leiding van haar energieke voorzitter v. d. Pol, die men zijn hoge ouderdom niet zou aanzien, het plan om de Imkersdag 1963 in Amstelveen te houden. De afdeling kreeg van het H.B. toestemming deze jaarlijks terugkerende dag voor 1963 te organiseren, maar toen het afdelingsbestuur met zijn ontwerp kwam kon dit geen goedkeuring vinden bij het H. B. wat tot gevolg had, dat dit bestuur zelf de Imkersdag in het Ouwehands Dierenpark te Rhenen organiseerde. Aan deze dag hebben wij de beste herinnering.

Zoals men kon verwachten, was deze beslissing een grote teleurstelling voor Amstelveen,

hetgeen op onze jaarvergadering 1963 tot uiting kwam. Fel sprak de afdelingsvoorzitter, de plannen waren reeds in een vergevorderde staat en het gemeentebestuur had zijn medewerking toegezegd.

Na dit pleidooi kreeg Amstelveen de toezegging dat wij dan in 1964 naar deze plaats zouden trekken.

En zo waren wij dan op 29 augustus 1964 bijeen in de Aula van het Casimir Lyceum te Amstelveen, meer dan 400 imkers met hun familieleden. Het begin was goed: de koffie met koek smaakten goed. De Imkersdag zou om 10.30 uur door de afdelingsvoorzitter worden geopend; hij nam toen het woord, maar verzocht de aanwezigen nog even geduld te hebben, daar er nog een grote bus met deelnemers onderweg was, deze had enige vertraging.

Hij wilde op deze mensen wachten en hoopte dat de volgende sprekers hiermede rekening zouden houden, opdat het tijdschema niet in de war zou komen.

Nadat de verlate busreizigers waren aangekomen vond de opening plaats; de heer v. d. Pol heette de burgemeester van Amstelveen hartelijk welkom en dankte hem en zijn gemeenteraad voor de verstrekte steun. Vervolgens werd onze Algemene Voorzitter welkom gezeten benevens alle aanwezigen, waarna spreker het woord gaf aan zijn burgemeester.

Deze sprak een woord van hartelijk welkom tot de aanwezigen. Hij vond het een goede gedachte van onze vereniging de Imkersdag elk jaar in een andere plaats te houden, zodat men de verschillende streken van ons land leerde kennen. Amstelveen is geen congresstad, maar de plaats is in korte tijd gekomen tot 55.000 inwoners. Dat had veel problemen gegeven, veel huizen moesten er gebouwd worden; hierdoor ontstond veel hoogbouw. Maar het gemeentebestuur zorgt voor veel parken.

Hij hoopte dat de aanwezigen een prettige dag zouden hebben en met goede herinneringen aan zijn gemeente huiswaarts zouden keren.

Vervolgens sprak onze algemene voorzitter Mr. L. R. J. ridder Van Rappard de aanwezigen toe. Hij dankte de burgemeester voor zijn hartelijke woorden en voor de ondervonden medewerking en richtte een welkomstwoord tot de heer Ir. Mommers en diens staf, de heer Hilhorst van het Landbouwschap, de vertegenwoordigers van de zuidelijke bonden en tot de pers, wier medewerking wij niet kunnen missen.

Verder deelde de voorzitter mede dat wij weer in ons midden hadden een oude vriend uit Engeland, n.l. de heer Barnes, vice-voorzitter van de Britse Bijenhouders bond. Voorzitter deelde mede, dat de commissie voor de samenvoeging der bestaande imkersverenigingen onder leiding van de heer Vink goede vorderingen maakte, hij hoopte, dat de Imkersdag 1965 voor alle imkers zou zijn.

Voorzitter v. d. Pol spreekt zijn openingsrede uit

In afwachting van de koffiemaaltijd

Kijkend en luisterend naar Peter Pikos

Het aantal leden dat vlak na de oorlog zo'n 24.000 bedroeg is teruggelopen tot even boven de 6.000.

Voorzitter dankte de heer Hilhorst voor diens medewerking inzake de suikerprijs, waardoor deze lager was geworden dan oorspronkelijk in de bedoeling had gelegen. Voorzitter memoreerde dat de suikerprijs voor de oorlog nog geen 9 cent per kg was geweest.

Spreker vertelde iets over zijn reis naar Roemenië, waar in 1965 het Internationale Bijenteeltcongres zal worden gehouden. Hij vond daar de omstandigheden voor de bijenteelt rooskleurig, de imker ondervindt veel steun van de overheid zonder geheel aan banden te zijn gelegd.

Na de officiële opening stond een bezoek aan het Jac. P. Thijssepark of aan het moderne winkelcentrum op het programma, maar er zal niet veel belangstelling voor het laatste geweest zijn, de bussen naar het park waren vol.

Het park is genoemd naar de bekende natuurkenner en schrijver Dr. Jac. P. Thijsse, die ook bekend is geworden door zijn medewerking aan de albums van de firma Verkade. Het was een prachtige wandeling in dit grote park met waterpartijen en een grote aanplant van allerlei gewassen. Veel soorten heide stonden er nog in bloei en oude imkers wezen op de vuilbomen, waarvan er heel wat aanwezig waren.

Bij de uitgang deed een regenbuitje ons vlug weer in de gereedstaande bussen plaats nemen, maar over het weer hadden wij verder niet te klagen.

Terug in het lyceum vonden wij door de goede zorgen van de leden de tafels voor een goedverzorgde koffietafel gedeekt, de aanwezigen lieten zich de aangeboden broodjes, koffie en fruit goed smaken.

Om 13.45 uur vertrokken wij met de bussen voor een rondrit. Langs de Buitenveldertse slaan gingen wij naar het Amsterdamse bos met zijn prachtige Bosbaan, waar de week te voren de Europese roeikampioenschappen waren gehouden. Langs Schiphol (hier was een gaan en komen van vliegtuigen), de Fokkerfabrieken en de Ringvaart om de Haarlemmermeer polder reden wij naar Aalsmeer, waar gelegenheid was om een verfrissing te gebruiken. Bij het in een vreem-

de stijl gebouwde gemeentehuis namen wij weer plaats in de bussen.

Het ging langs de Westereinderplassen en de Oostereinderweg terug naar Amstelveen. De prachtig aangelegde tuinen van de vele hier wonende bloemkwekers wekten de bewondering. Wij zagen de voorbereiding voor het grote bloemencorso, dat een week later zou worden gehouden.

Teruggekomen in Amstelveen reden wij nog door enkele moderne wijken met flats met 13 etages, vele moderne kerken en scholen, o.a. een Technische school voor 800 leerlingen.

Verder waren er veel plantsoenen en waterpartijen.

Wij kregen een goede indruk van een moderne stad.

Omstreeks 16.00 uur waren wij terug in het Casimir Lyceum waar ons een voorstelling werd aangeboden door het Gemeentebestuur van Amstelveen. Hieraan werkte mee de conferencier en imitator Peter Picos en het Lido Trio, beiden wel bekend van radio en televisie. Het werd een vrolijk programma, waarvan de aanwezigen wel genoten hebben, hetgeen wel bleek uit het telkens opstijgende gelach en applaus.

Te 17.15 uur beëindigde onze Algemene Voorzitter de uitstekend geslaagde Imkersdag met een woord van dank aan de Burgemeester van Amstelveen voor de genoten medewerking en gastvrijheid, waarbij hij hem een geschenk in honing aanbod. Dezelfde zoete gave ging naar de gemeente-ambtenaar, die voor de gemeente het contact onderhield met de Bijenvereniging, terwijl ook de artiesten niet werden vergeten. Vervolgens wenste ridder Van Rappard alle deelnemers een goede thuisreis en riep hun een tot weerziens toe in 1965.

Wij kunnen op een geslaagde Imkersdag terugzien en Jékavé denkt wel namens alle deelnemers een woord van dank te mogen uitspreken aan de afdeling Amstelveen en haar krasse voorzitter en diens medewerkers.

Tot ziens in 1965, waar ???

De losse bouw van de heer Kronenberg (vervolg)

Wij waren met de aantekeningen gekomen tot 1895, dus bijna 100 jaar geleden. Over dit jaar vinden wij:

Op 23 mei 1865 waren de korven „afgenomen” waarbij de vermelding „Dzierzon was wel

best om af te nemen, maar ik wilde liever laten zwermen”. Onze imker wilde de losse bouw in praktijk gaan brengen, maar dat was aanleiding tot het volgende: „Met de Dzierzon korf ging het bijzonder goed of slecht zoo als hij dat noemen wilt: met het voorjaar was hij goed bezet met volk en nu had ik als het voorjaar honingrijk was geweest, gaarne die korf nu en dan geplunderd, maar jawel, daar kwam niets van door die felle droogte en koude. Evenwel barstte hij haast van bijen op den tijd dat ik op het zwermen van de korven wachtte en gelukkig bleef de oude moer zitten tot zoolang dat ik een paar zwermen kreeg. Zie zoo dacht ik, die nu in de beide ledige Dzierzons en dat ook dadelijk gedaan en een paar dagen daarna de oude (Dzierzon) geplunderd, daaruit genomen 8 volle meeten met broed en de bijen erop en die gegeven aan de beide zwermen in de ledige Dzierzons. Zie zoo dacht ik, nu zal madam het zwermen wel laten, maar jawel.

Op den 8sten Juny hadden wij acht meeten uitgenomen en op den 15den zwermd hij toch en nog weer op 18 en 21 Juny, zoo dat ik wel rekenen kan dat er vier zwermen zijn afgekomen en de winterkorf bleef nog sterk bezet.

Op den 22sten (Juny) nog fluitende, heb ik haar uit elkaar genomen en de moeren uit de doppen gevangen en er maar één ingelaten”.

Dan nog de volgende notities: „9 Aug. 6 volle meeten afgenomen. Het volk schijnt door dat „plunderen” toch te zeer verzwakt te zijn: „13 Sept., uit elkaar genomen en met honing opgevuld en een partij andere bijen in gedaan, woog toen 32 pond”.

Maar het mocht niet baten: 1866 Op één na zijn er alle door (de winter) gekomen. Die ééne, een Dzierzon van 32 pond was reeds stervende in het midden van February. In 't najaar had hij ook een klein beetjen volk. Over de jaren 1866 en 1867 geen opmerkelijke aantekeningen, dan die op de rekening van 1868 bij de uitgaven:

31 Mei Een nieuwe houten korf f 4,— 31 Mei Een nieuwe staande houten korf f 5,—.

Dit moeten Dzierzons zijn geweest want op de Balance van 1 January 1869 vinden wij i.p.v. 3 Dzierzons er 5 vermeld.

In het volgende nummer zullen wij de aantekeningen over de losse bouw besluiten. Jékavé.

KRAINER KRAAM

Jaar	Bevruchtingspercentage	Aantal ingezonden volkjes
1955	53	62
1956	80	115
1957	71,2	88
1958	78	86
1959	74,1	159
1960	55,4	300
1961	50,5	502
1962	58,3	482
1963	70,9	513
1964	67,0	335

Het aantal ingezonden volkjes was dit jaar kleiner dan we de laatste jaren gewend waren. Wij schrijven dit toe aan het feit, dat de telers verplicht waren monsters van alle volken van hun stal aan de rijksbijenteeltconsulent te zenden voor het onderzoek op mijtziekte. Alleen volkjes van goedgekeurde stallen werden op het eiland toegelaten. Het stemt tot grote vreugde, dat bij geen enkel ingezonden monster mijtziekte werd geconstateerd. Het bevruchtingspercentage is iets lager dan vorig jaar. Een inzender acht het mogelijk dat dit komt doordat de volkjes in de kratjes op het station worden geplaatst. Daartegenover staan echter de ervaringen van anderen, die op precies dezelfde wijze een bevruchtingspercentage van 100 kregen.

In sommige gevallen achten wij het mogelijk, dat de bijen van de bevruchtingsvolkjes sterk nose-maziek waren. Juist deze kleine volkjes gaan dan snel ten gronde. Verder constateerden wij dat er een vrij groot aantal kastjes óf te zwaar óf niet zwaar genoeg bevolkt was. Mogen wij er nogmaals de aandacht op vestigen, dat de bijen in de bevruchtungskastjes voor het merendeel jonge bijen moeten zijn? Als er teveel vliegbijen in zijn, trekt het volkje er gemakkelijk uit. Het bevruchtingspercentage wordt ook gedrukt, doordat er nog steeds telers zijn, die volkjes met nog niet uitgelopen doppen op reis sturen. Dit leidt altijd tot teleurstellingen.

Tenslotte willen we ook dit jaar de heer Kruyer hartelijk dankzeggen voor de liefde en de toewijding waarmee hij het bevruchtingsstation heeft beheerd.

ILLUSIES . . . .

Prof. Kobel vertelde op een vergadering van Zwitserse imkers, dat de landbevruchtungsstations in Zwitserland meer verkeerde gepaarde koninginnen opleveren dan „reinbevruchte”. Vriendelijker had de hooggeleerde adviseur van de Zwitserse koninginnetelers het moeilijk kunnen zeggen.

De heer Wild in Davos heeft naar aanleiding van deze rede op 13 juni 1964 een volkje met onbevruchte koningin op het niet in gebruik zijnde en dus „darrevrije” bevruchtungsstation van zijn afdeling gezet, dat voor erg „veilig” doorging.

Op 2 juli was het moertje vlijtig aan de leg en het middelste raatje had al gesloten broed. Sedert enige tijd laten ook onze Zwitserse collega's zich niet meer verblinden door het woord-

je „reinbevrucht” dat door een bundel bevruchtungs- en afstammingscertificaten „bevestigd” wordt.

Konden we onze collega's daar maar aan zo'n gezegend waddeneilandje als 'Schiermonnikoog helpen . . . .

CLASSIFICATIE VAN KONINGINNEN

Niet alleen onder de imkers, maar ook onder de koninginnetelers neemt men dikwijls aan dat men zonder meer van iedere „raskoningin” met succes kan natelen.

Het lijkt daarom wel goed om de in de Verenigde Staten gebruikelijke classificatie van koninginnen onder de aandacht van onze lezers te brengen :

Untested (niet gecontroleerd) Deze koninginnen worden verzonden, zodra ze hun eerste gesloten broed hebben, maar dikwijls verzendt men ze al als ze hun eerste eitjes hebben gelegd. Men heeft dus de garantie dat de koningin bevrucht is of behoort die althans te hebben. Men bestelt zulke koninginnen alleen van telers waarin men een onbeperkt vertrouwen heeft.

Ook vrijwel alle in ons eigen werelddeel aangeboden koninginnen behoren tot deze klasse. Enige garantie voor zuivere paring heeft men niet, tenzij ze van een eiland-bevruchtungsstation komen.

Tested (gecontroleerd) Deze koninginnen houdt men in de bevruchtungskastjes tot de eerste werkbijen uitgelopen zijn. Zijn die „zuiver” dan neemt men dat aan dat de koningin „zuiver” bevrucht is. Van een werkelijk onderzoek naar die zuiverheid is in Amerika echter geen sprake, men beoordeelt de jonge werkbijen op het eerste gezicht. Ook heeft men geen garantie, dat alle darren, waarmee de koningin paarde, „zuiver” zijn.

In ons land zijn enige koninginneteelclubs reeds overgegaan tot het zeer gewetensvol verrichten van deze eerste controle, waarbij men de bijen niet op het oog keurt, doch een werkelijk serieus onderzoek instelt. Deze koninginnen kunnen, als ze goedgekeurd zijn, dus als „tested” worden beschouwd.

Selectested (gecontroleerd en uitgezocht) Deze koninginnen worden in gebruiksvolken ingevoerd en ze worden pas verkocht als de teler ze werkelijk kan beoordelen op zuiverheid, produktiviteit, zachtmoedigheid en andere eigenschappen.

Breeders (teeltkoninginnen) Dit zijn minstens twee jaar oude koninginnen, waarvan ook de dochtervolken zijn onderzocht op zuiverheid, produktie, goede overwintering, zwermduif enz. Dit zijn zeer kostbare koninginnen, die men alleen koopt als men zich persoonlijk overtuigd heeft van de waarde van de koningin en haar dochters. Ze gaan misschien nog één seizoen mee, maar de grote honingproducenten en koninginnetelers betalen er met plezier duizend dollar voor of zelfs meer. Meestal houden de koninginnetelers ze echter liever zelf!

Het zou voor onze carnica-teelt van groot belang zijn als onze koninginneteelcommissie de koninginneteelclubs zulke koninginnen kon leveren als uitgangspunt voor de teelten van hun leden.

Hoe staat het met de komkommer zonder mannelijke bloemen?

In Landbouwdocumentatie van 22 augustus vertelt Ir. E. Kooistra van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen iets over tien jaar veredelingsonderzoek, o.a. van komkommers.

In ons land worden groene, witte en gele komkommers geteeld. De groene worden voor het grootste deel geëxporteerd, waarbij Duitsland de belangrijkste afnemer is. De witte en de gele zijn uitsluitend bestemd voor de binnenlandse consumptie.

De teelt ervan is, vergeleken met die van de groene, van geringe betekenis. Op het I.V.T. is dan ook vrijwel uitsluitend gewerkt aan de groene.

Onderstaand overzicht geeft de veilingaanvoer van komkommers van de laatste jaren (in miljoen gulden).

1958: 31; 1959: 42; 1960: 45; 1961: 63; 1962: 72. In 1962 werd voor 78 miljoen gulden geëxporteerd, waarvan voor 62 miljoen gulden naar Duitsland.

Gedurende de laatste 10 jaren hebben zich opvallende veranderingen voorgedaan in de teelt. Afgezien van een uitbreiding deed zich een verschuiving voor van de teelt onder platglas naar die onder staand glas, zoals blijkt uit de volgende areaalcijfers (ha.).

	1954	1956	1958	1960	1962
platglas	506	498	466	373	222
staand glas	45	76	137	274	554

Deze verschuiving hangt samen met het feit, dat de teelt onder staand-glas gemakkelijker is en minder arbeid vraagt, terwijl tevens een vroegere oogst en mooiere vruchten worden verkregen. Zoals zal blijken hangt de veredeling en het veredelingsonderzoek van de laatste 10 jaar voor een deel ten nauwste samen met de hier gesignaleerde teeltveranderingen.

UITSLUITEND VROUWELIJKE BLOEI

De komkommer bezit eenslachtige bloemen, d.w.z. de bloemen zijn óf mannelijk (meeldraden met stuifmeel) óf vrouwelijk (met vrucht-beginselen). Voor de vruchtzetting van de vrouwelijke bloemen is bij onze komkommerrassen bestuiving niet noodzakelijk. Treedt wel bestuiving op dan ontstaan de zg. zaadkoppen, komkommers met zaad, die voor de handel waardeloos zijn. Verantwoordelijk voor een dergelijke bestuiving zijn vooral de bijen en in de zomermaanden vormt het optreden van zaadkommers voor vele telers een probleem. In een aantal gemeenten is het houden van bijen gedurende een groot deel van het jaar om die reden zelfs verboden.

Om het probleem van de zaadkommers op te lossen werd in 1959 begonnen met het kweken van uitsluitend vrouwelijk bloeiende komkommers. Als uitgangsmateriaal werd gebruikt het Amerikaanse ras M.S.U. 713-5, afkomstig van prof. Peterson te Michigan, U.S.A. Uitsluitend vrouwelijk bloeiend materiaal kan door

zaad in stand worden gehouden door toepassing van een gibberellinebespuiting. Door deze bespuiting verschijnen na enkele weken mannelijke bloemen.

Er is inmiddels materiaal afgegeven aan de selectiebedrijven, die hiermee intensief bezig zijn. De ervaring heeft intussen geleerd, dat zich bij de selectie nog wel enkele moeilijkheden voordoen. Het is gebleken, dat deze moeilijkheden samenhangen met het feit, dat de omstandigheden, waaronder wordt geselecteerd, van grote invloed zijn. Selecteert men onder omstandigheden, die niet gemakkelijk mannelijke bloemen doen ontstaan dan kunnen planten met een zeer zwakke neiging tot het vormen van mannelijke bloemen niet worden onderscheiden van planten met een sterke neiging hiertoe. Beide zullen onder zulke omstandigheden alleen vrouwelijke bloemen geven. In een volgende generatie blijkt het materiaal vaak weer tegen te vallen. Daarom wordt thans nagegaan onder welke omstandigheden met het meeste succes geselecteerd kan worden.

Verder dient nog opgemerkt te worden, dat uitsluitend vrouwelijk bloeiende lijnen tevens goede perspectieven bieden voor de produktie van hybridezaad. Tot nu toe moesten hiervoor de bestuivingen met de hand worden uitgevoerd, in de komende jaren kunnen wellicht bijen ingeschakeld worden. In principe bestaan daarvoor twee mogelijkheden. Een eerste mogelijkheid is, dat twee genetisch uitsluitend vrouwelijk bloeiende lijnen naast elkaar worden geteeld, waarvan de ene door middel van een gibberellinebespuiting gedwongen wordt mannelijke bloemen te vormen. Het zaad, dat van de andere ouder geogst wordt na bestuiving door bijen, is dan het gewenste hybridezaad.

Een tweede mogelijkheid zou kunnen zijn, dat een uitsluitend vrouwelijk bloeiende lijn geteeld wordt naast een genetisch gemengd bloeiende. Zonder dat gibberellinebespuitingen worden uitgevoerd kan men van eerstgenoemde ouder dan het hybridezaad oogsten. Een voorwaarde is wel, dat een hybride, uit een dergelijke combinatie ontstaan, ook uitsluitend vrouwelijke bloemen geeft, m.a.w. deze eigenschap dient dominant over te erven. Hoewel inderdaad gebleken is, dat een zekere dominantie aanwezig is, lijkt de overerving vrij gecompliceerd. Het hangt vaak van de combinatie van de ouders af welke resultaten men in de nakomelingschap krijgt.

Beide hier genoemde mogelijkheden worden onderzocht op hun bruikbaarheid.

VOORSTELLEN ALGEMENE VERGADERING 1965

De afdelingen kunnen tot 5 december 1964 voorstellen voor de algemene vergadering 1965 bij het hoofdbestuur indienen. De voorstellen dienen vergezeld te gaan van een korte toelichting. Ze worden op de agenda geplaatst indien ze door 5 of meer andere afdelingen worden ondersteund.

De adhesiebetuigingen dienen voor 15 februari in het bezit van het hoofdbestuur te zijn.

WESPEN VANGEN

Het artikel „Wespen vangen” van H. J. Schuurman te Driebergen in ons maandschrift no. 9 doet mij in de pen klimmen. Ik heb begrip voor de ergernissen van de heer Schuurman n.a.v. zijn ervaringen met de wespen. Dikwijls lokt de imker de wespen naar zijn bijenstal door slordigheden, zoals morsen met voer, buiten voeren, raten met restanten honing schoon laten likken enz. Een tiental wespen die voortdurend om iedere bijenkast rondvliegen en elke zwaarbeladen bij bespringen en uit elkaar scheuren, aldus de heer H. J. Schuurman, is naar mijn mening op zijn zachtst uitgedrukt overdreven. Eigen waarnemingen hebben mij geleerd dat ze dit misschien wel eens proberen maar hiervoor zelden een kans krijgen. Tenminste niet bij een normaal gezond sterk volk.

Wel gaan ze aan de haal met de achterlijven van stervende of reeds gestorven bijen. Is dit niet een natuurlijke opruiming in de natuur? Mogelijk hebben de wespen zelfs een nuttige functie. Wanneer zij bijv. zieke exemplaren het eerst bemachtigen, voorkomen zij ten dele de verspreiding van bijenziekten. Ook de wesp zal zeer zeker een schakel in de kringloop der natuur zijn. Zolang de resultaten van wetenschappelijk onderzoek in deze niet tot de massa mensen zijn doorgedrongen blijft voorzichtigheid geboden.

Mijn aantal waarnemingen zijn echter te gering om de waarnemingen van de heer Schuurman in twijfel te trekken.

Tevens moet ik toegeven dat de wespen mij evenmin sympathiek zijn.

Maar is het dan de oplossing om wespennesten op te sporen en te vernietigen? Ik meen van niet. Wanneer wij als mensen al onze problemen met en in de natuur zouden oplossen met vernietiging, waar blijven we dan?

Hoe gevaarlijk de oplossing is die de heer Schuurman ons aan de hand doet, blijkt uit onderstaand slot van een artikel „Bijen bedreigen de komkommerteelt” in het Nieuwsblad C.V. te Hoogezand-Sappemeer:

„De consument kan ook zijn bijdrage tot het verlangde en goede produkt leveren. Weet men, dat in de buurt bijen (eventueel zwermen) of hommelnesten zitten, dan is een seintje aan een kweker voldoende. We wijzen er nog op, dat niet bewoonde vogelnestkastjes en holle boomstammen vaak worden bezet door hommelnesten. De consument, die dit constateert, kan de tuinders en zichzelf helpen door even een tip te geven.

De tuinders zullen er dankbaar voor zijn, want onnodige arbeid aan een waardeloos produkt kan hierdoor wellicht worden voorkomen...”

Mijn reactie hierop luidde:

„...is vooral het advies wat de consument gegeven wordt

datgene wat mij heeft gegriefd. Het komt er in het kort op neer dat indien men van insecten materiële schade ondervindt, men deze boosdoeners gerust mag vernietigen, nee, erger nog, **moet** vernietigen. Een seintje aan een kweker is voldoende, aldus uw blad. Waar is de grens? Is dit niet een ondeskundig, laaghartig, naïef advies?

Honderden fruitkwekers hebben in 1964 gaarne f 15,— vergoeding per bijenvolk betaald voor de zo noodzakelijke bestuiving. Zeer vele voedingsstoffen voor mens en dier ontstaan dank zij de bestuiving. Miljoenen mensen genieten in hun tuintje of in de natuur van de hommels, vlinders, bijen enz.

Schrijver van genoemd artikel heeft kennelijk alleen zijn probleem gezien. Hij komt met een simpele oplossing. Van een fatsoenlijke krant mag ik verwachten, dat men navraag doet bij een deskundige, indien men zelf niet op de hoogte is met de kringloop der natuur. Men kan niet ongestraft een schakel in deze samenhang verwijderen...”

Laten wij als vereniging tot bevordering der bijenteelt (bijen behoren ook tot de grootste groep levende wezens, genaamd insecten), toch niet voorop gaan met de zo gemakkelijk uitgesproken woorden, „opsporen en vernietigen”. Met dank voor uw aandacht. Hopende dat u hier nog eens op terug kunt komen.

Met imkersgroeten,

F. H. C. KRUSE

Paterswolde

Congres Boekarest 1965

Ons 20ste internationaal bijenteeltcongres wordt volgend jaar te Boekarest gehouden van 26 tot 31 augustus.

Het belangrijkste bestanddeel van het congres vormen de door tal van deelnemers uit alle werelddelen te houden lezingen. Er zullen echter ook tal van bijenfilms worden vertoond en er zijn verschillende tentoonstellingen op bijengebied in voorbereiding, o.a. van bijenfoto's. Er staan excursies naar bijenteeltinstituten en naar imkersbedrijven op het programma, maar de ontspanning van de deelnemers wordt niet geheel vergeten want er zijn plannen om ons in kennis te brengen met de Roemeense volkskunst. Men overweegt zelfs een boottochtje op de Zwarte Zee.

Ook de handelaren in honing en bijenteeltarti-

kelen komen aan hun trekken: zij kunnen deelnemen aan een verkooptentoonstelling van hun produkten, waarvoor allerlei prijzen worden uitgelooft.

De kosten van het congres bedragen 20 Amerikaanse Dollars per persoon. De congressisten krijgen het benodigde Roemeense geld buitengewoon goedkoop. Voor 1 Dollar kan men normaal 6 Lei krijgen, maar de deelnemers krijgen voor iedere Dollar 18 Lei.

Binnenkort verschijnt er een brochure waarin alle bijzonderheden omtrent de deelname vermeld zijn en waarin tevens nadere gegevens voorkomen over de bijenteelt in Roemenië en over de bezienswaardigheden van het land.

Het adres luidt: Asociatia Crescatorilor de Albine din R.P.R., Str. Snagov nr. 23, Raionul 30 Decembrie, Bukarest, Romania. Correspondentie in Frans, Duits, Engels, Russisch of Roemeens.

VRAGENRUBRIEK

Vraag 9:

1. In mijn drieruims observatiekast zat een behoorlijk goed volkje met een goed werkende koningin. Na een paar dagen vergeefs naar de gemerkte majesteit te hebben gezocht, trof ik buiten het kastje een hoopje bijen aan rondom de „overleden majesteit”. Van zwermen was geen sprake, daar er geen doppen aanwezig waren en het volk nog voldoende ruimte had. De koningin was geboren in 1963. Wat zou hier gebeurd kunnen zijn?

2. In een behoorlijk sterk volk had ik een moerrooster gelegd na eerst de raten met broed naar de bovenbak gebracht te hebben en de ledige raten naar beneden. Boven het rooster werden doppen aangezet. De raat met doppen plaatste ik in een kastje en schudde er zoveel bijen bij, dat het een behoorlijk volkje werd. De doppen werden groot, doch er kwamen geen moeren uit. Het bleek dat er een verdroogd bruin vel in zat met wat witachtig vocht. Wat zou hiervan de oorzaak zijn?

3. Een volk dat geen doppen heeft, geen zwermneiging voor zover is na te gaan en voldoende ruimte vertoont op een avond na zonsondergang en bij guur, nat weer sterke baardvorming op de plank. Het volk, dat gewoonlijk zeer mak is, was woelig en stekurig. Ze wilden niet naar binnen. Wat kan dat zijn?

4. Van een kennis kreeg ik wat vloeibare (en wat vuile) glucose. Hoe moet die aan de bijen worden verstrekt? Het is een kleverig geval en enkele bijen raakten in de glucose vast en konden niet meer weg.

G. v. d. L. te S.

1. Het komt vaker voor dan men algemeen aanneemt, dat een koningin uitvliegt. Bij die gelegenheid kan de moer iets overkomen, waardoor zij niet in staat is in de kast terug te keren. Valt zij in de nabijheid neer dan zullen gemakkelijk wat bijen haar aanwezigheid aldaar bemerken en zich bij haar voegen. Het is ook mogelijk, dat de bijen de koningin

hebben willen „inballen” en dat zij in haar nood het vlieggat uitgelopen is. Er zijn echter nog vele andere mogelijkheden, waarnaar het moeilijk gissen is.

2. Ik vrees, dat bij de behandeling van het volk de vruchten in de aangezette doppen beschadigd zijn en dat zij als gevolg daarvan zijn afgestorven. Raten met betrekkelijk jonge doppen moeten zeer voorzichtig behandeld worden en gevrijwaard worden voor stoten, tocht, koude enz. Zijn de doppen eenmaal rijp, zodat men met de vingertoppen het bewegen der jonge koninginnen kan voelen, dan kunnen zij tamelijk veel verdragen.

3. De baardvorming op de avond van de dag, waarop u het volk hebt nagezien en de meer dan gewone steeklust hielden vermoedelijk verband met de door de inspectie veroorzaakte storing. Hebt u misschien een wat al te royaal gebruik gemaakt van rook of carbollap?

4. Als u de glucose met wat lauwwarm water verdunt zult u door roeren een wat soepeler substantie verkrijgen, welke de bijen wel zullen opnemen. De vraag of het een doelmatig bijenvoer is durf ik niet te beantwoorden. Ik zou u raden er maar wat voorzichtig mee aan te doen en in geen geval grote hoeveelheden te verstreken. Mijn bijen zou ik dat goedje helemaal niet voeren. S.

Vraag 10:

1. Mijn collega en ik hebben nu voor de derde zomer bijen. We zijn begonnen met één korf en hebben momenteel 6 kasten en 3 korven. De voorjaarsdracht is hier goed en de zomerdracht ook. De najaarsdracht is heel matig. Kunnen we nu na de zomerdracht (omstreeks 20 juli) ook een korfvolk zijn honing afnemen, b.v. afsalpeteren en het broed dat aanwezig is weer opspijlen of in raampjes doen? Wat raadt u ons aan?

2. Is het mogelijk om een nazwerm bij een voorzwermt te voegen om die te versterken?

3. Een oude collega (evenals ik onderwijzer en tevens imker) heeft een oud bijenboek uit het jaar 1941. In dit boek staat een uitgebreide lijst van drachtplanten met latijnse- en Nederlandse naam. Er achter staat de maand

waarin die planten bloeien en de kleur van honing en stuifmeel. Bovendien staat nog vermeld of die planten veel, weinig of matig honing of stuifmeel leveren. Kan er in het bijenblad niet zo'n lijst met planten afgedrukt worden? Ik vind het zo leuk dat je eens na kunt kijken van welke plant de bijen de verschillende kleuren stuifmeel halen. Je ziet ze met al die soorten wel binnenkomen, maar dan vraag je je wel eens af: van welke planten halen ze dat nu?

4. Deze week hebben wij honing gestingerd. De slinger is eigendom van de afdeling. Die slinger was met aluminiumverf overgeschilderd. Aan de hoeken van het driehoekige draaiwerk waar je de raampjes in zet, bleek roest te zitten. Toen we slingerden, zaten er door de honing roeststrepen. Deze honing hebben we gisteren weer opgevoerd aan onze bijen in de hoop dat de bijen ze zuiveren. Kan het kwaad voor de bijen? Wordt die honing ook gezuiverd? Kunnen we die honing er binnenkort ook weer uithalen?

A. M. te R.

1. De korfvolken kunt u omstreeks 20 juli inderdaad de honingvoorraad ontnemen. Ik zou de bijen liever niet salpeteren doch de volken gewoon uitjagen, tijdelijk in een ledige korf. Met behulp van een nijptang of een platte tang trekt u van de uitgejaagde korf de spijlen met een draaiende beweging uit. Na het verder lossnijden van de kanten neemt u de raten er uit, liefst in zo groot mogelijke stukken. De stukken met broed worden weer met inachtneming van de juiste afstanden in de korf gezet en met de inmiddels schoon gekrabde spijlen vastgespijld, waarna het gehele volk er weer in wordt gedaan. Als u niet al te begierig bent naar de honing zou ik nog liever de korf niet geheel uitsnijden doch slechts tot het bovenste vlieggat. De kop en een deel van het broednest blijven dan onaangetast en de bovenste rij spijlen kan blijven zitten. Het uitgesneden broed wordt dan tegen de in de korf gebleven raten gespijld en wel zoveel mogelijk in het verlengde daarvan. Voor de vereiste stevigheid kunt u tijdelijk enige spijlen schuin tussen de raten aanbrengen, zonder deze

te doorboren (dus van vóór- onder naar achter boven); dit wordt „optomen” van de raten genoemd. Voor dit doel worden bij voorkeur dunne rieten stoksjes gebruikt, die na één of twee dagen geredelijk kunnen en ook moeten worden verwijderd. De door de bijen aan het riet aangebrachte hechtingen laten bij draaiing gemakkelijk los. De uitgesneden broedraten kunnen ook in raampjes worden geplaatst en daarin tijdelijk met raffia of heel dun metaaldraad op hun plaats worden gehouden. Die raampjes komen dan echter in een kastvolk terecht en het broed komt in dat geval niet aan het korfvolk ten goede, waardoor dit een belangrijke reserve aan bijen mist.

2. Het verenigen van ongelijksoortige zwermen is af te raden omdat zulks meestal tot teleurstelling leidt. Ook het toevoegen van een nazwerm (dus met jonge moer) bij een reeds enige tijd gevestigde voorzwerm is een riskante zaak. Zet liever beide volken naast elkaar en laat bijv. na twee weken het éne op het andere afvliegen door een volk een nieuwe plaats te geven en het andere een halve korfbreedte te laten opschuiven. Dit kan echter slechts bij goede dracht plaats hebben.

3. Het door u bedoelde bijenboek is waarschijnlijk (vrijwel zeker) dat van Joh. A. Joustra, derde druk. Daarin is inderdaad een zeer interessante lijst van honing- en stuifmeelgevende planten opgenomen. De schrijver noemt deze „Bloekalender”. De lijst beslaat bijna zeven bladzijden druk. Of deze dan wel een soortgelijke in het maandblad zou kunnen worden opgenomen, zal de redactie moeten uitmaken.

(Zo'n lijst heeft maar een zeer betrekkelijke waarde. De hoeveelheid honing, die een plant levert, is dikwijls sterk afhankelijk van o.a. de grondsoort. De stuifmeelkleuren van dezelfde plant wisselen dikwijls en die nuances in de kleuren zijn niet met woorden aan te geven. Het beste is de bijen op de bloemen waar te nemen en daarbij scherp op de stuifmeelkleur te letten. Een goed boek met kleurenkaarten die de kleurnuances aangeven is: Dorothy Hodges: The Pollen Loads of the Honeybee. Red.)

4. Het voeren van de door roestvlekken enigszins besmeurde honing kan voor de bijen

geen kwaad. Als de verontreiniging niet al te erg is geweest zult u er bij de volgende slingerpartij geen sporen meer van ontdekken.

S.

Vraag 11

1. Wat is beter overwinteren, op 8 of 10 ramen? Moeten bij 8 ramen aan de zijkanten blokken geplaatst worden?

2. Wat is beter, op 1 of 2 broedkamers?

3. Als de bijen van de heide komen en de honingkamer wordt afgenomen, waarom, zoals in het Groentje staat, moet de lege broedkamer ONDER geplaatst worden en welk bezwaar is er als deze BOVENOP gezet wordt, in de plaats van de honingkamer, en dan afgevoerd wordt? (Op de heide hadden wij de volken op 1 broedkamer en daarop 1 honingkamer. De tweede broedkamer hadden wij weggenomen voordat ze naar de heide gingen en hiervoor in de plaats bovenop een honingkamer geplaatst. Als ze nu van de heide komen, willen wij deze afgenomen broedkamer, waar veel stuifmeel inzit, weer teruggeven.)

A. P. R. te N.

Inwinteringsvragen

1. Een sterk volk overwinter ik bij voorkeur op 2 broedkamers elk met 10 ramen; is het volk wat minder sterk dan verdient het aanbeveling de 2 kantramen weg te nemen, in welk geval de vrijgekomen ruimte aan beide zijden met een blok of anderszins moet worden aangevuld.

Eigenlijk behoort echter een volk bij de inwintering zó sterk te zijn, dat inkrimping van de ruimte geen zin heeft.

2. Overwintering op 2 broedkamers acht ik beter dan op één.

3. Aangezien het de bedoeling is, dat het broednest en daarmee de winterzit zich in de BOVENSTE kamer bevindt, dient de lege broedkamer ONDER te worden geplaatst. Bij het opvoeren wordt dan de wintervoorraad regelmatig om het broednest opgeslagen en het volk heeft na het uitlopen van het broed voldoende open cellen tot zijn beschikking om de wintertros te vormen.

S.

AFD. BEEMSTER

Op 16 augustus j.l. is overleden onze erevoorzitter de heer

D. REGTER

Sinds de oprichting van onze afdeling op 1 maart 1926 was hij bestuurslid en van 1933 tot 1954 voorzitter, waarna hij zich wegens gevorderde leeftijd uit het bestuur heeft teruggetrokken. Door zijn activiteit heeft hij voor onze afdeling en voor de bijenhouderij veel betekend. Daarvoor heeft hij in 1951 uit handen van het hoofdbestuurslid de heer Ter Brugge de eremedaille onzer vereniging mogen ontvangen. Zijn werk en steun zullen bij ons in dankbare herinnering blijven voortleven.

Namens Afd. Beemster
C. ROOZEE, secr.

De afdeling Bergum en O. geeft met leedwezen kennis van het plotseling overlijden van haar lid

PIETER LOONSTRA

op de leeftijd van 73 jaar.

Hij was jaren bestuurslid van onze afdeling en een trouw lid en hij zal op onze vergaderingen gemist worden. Wij wensen de achterblijvenden troost en sterkte toe.

W. de Vries
Secr.

Op 1 september j.l. werden wij opgeschrikt door het plotselinge overlijden, na een verkeersongeval, van het oudste lid van onze afdeling, de heer

B. M. L. GJERTSEN

op de leeftijd van 78 jaar.

De heer Gjertsen had de gave om de jeugd de liefde voor de natuur bij te brengen. De bijen en de bloemen namen daarbij een voorname plaats in. Zijn opgewektheid en zijn enthousiasme werkten aanstekelijk op zijn omgeving. Goede imker, rust in vrede.

Het Bestuur van de afd.
Velsen en Omstreken.

Boeken over bijen

- R. P. Groenveld: Het Grote Bijenboek.** Een betrouwbare handleiding, zo volledig en zo eenvoudig, dat zowel de ge-routineerde imker als de be-ginneling zich daarmee volledig kan oriënteren ..... f 13,90
- v. d. Belt: Bijenteelt.** Een boek-je voor zelfstudie en voor ge-bruik bij cursussen ..... „ 2,25
- v. d. Belt: De Dierenvriend (Bijen).** Een boekje voor jon-gens en meisjes over bijen .. „ 1,90
- Cancrinus: Bijenteelt,** een boekje, speciaal voor imkers in de zandstreken ..... „ 1,75
- Van Gool: Bijenhouden met succes,** tweede druk. Behan-delt in theoretische en prakti-sche lessen de bijenteel spec-iaal volgens de bekende Aal-ster Bedrijfsmethode (methode Evers), voor cursussen en zelfstudie ..... „ 3,90
- Planting: Bijenteelt.** Een prak-tische handleiding voor cursus-sen en zelfstudie ..... „ 1,25
- De Roever: Bijen en bijen houden,** een boek voor leek en vakman ..... „ 16,50
- Siebering: Hoofd-zaken der bijenteelt.** Een korte handlei-ding ten gebruike bij cursussen ..... „ 0,95
- Wigersma: Koninginneteelt.** Een boekje uit de praktijk en voor de praktijk ..... „ 1,50
- Crompton: Een korf vol bijen.** Levendig en onderhoudend boek over bijen ..... „ 7,90
- Postma-Scheepmaker: Levend Landschap,** deel III ..... „ 3,90

Goede
dingen

BIJENHUIS WAGENINGEN

TELEFOON 0 8370 - 2863 — GIRO 823276

SPEURBIJTJES

- TE KOOP: prima bijenvolken op zes ramen, in Simplexkas-ten en korven. Alles onder volle garantie. Het van ouds bekende adres, Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zand-pad 42a, tel. 03462—303.
- TE KOOP: Alles wat voor en bij een bij nodig is. Simplex-kasten, enkel- en dubbelwandig; spaarkasten en V.S.-kasten, alle in prima staat, met ramen en rooster; uitgeb. broed- en honingramen, ramen, bijenkappen, silngers, observatiekasten, enz. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, tel. 0 3462—303. Van ouds bekend.
- TE KOOP: gebruikte bijenkorven zonder gebreken; nieuwe zwermkiepsen; vlechtriet, enz. Bijenpark Brulleman, Breu-kelen, tel. 0 3462—303.
- GEVRAAGD: bijenvolken, in kasten en korven, worden tegen contante betaling aan huis afgehaald. Het van ouds be-kende adres om zaken mee te doen: Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 0 3462—303.
- GEVRAAGD: ruwe bijenwas en verder alles wat voor en bij een bij nodig is. Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 0 3462—303.
- HONING met eerste prijzen BEKROOND.** Klaverhoning f 2,55 per kg; bloemenhoning f 2,50 per kg; heidehoning prijs op aanvraag. Minimum afname 25 kg. Bij 50 kg franco huis. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, tel. 0 3462—303. Het van ouds bekende adres.
- TE KOOP: zuivere carnica-bijenvolken op zes en 10 ramen zonder kasten. D. J. Maatman, Kottenseweg 25, Winters-wijk.
- GEVRAAGD: alle soorten bijenhoning, ruwe en zuivere bijen-was. Honing-, Was- en Kaarsen-Industrie Arkadia, Lochem. Tel. 0 5730-1827.
- GEVRAAGD: heidehoning voor eigen gebruik, prijs per kg etc. Brieven onder letter H Bijenhuis, Wageningen.
- TE KOOP AANGEBODEN: klaverhoning f 2,40 per kg; boek-weit(pers)honing f 1,90 per kg; boekweitslingerhoning f 2,40 per kg. Bijenstand De Bijenkorf, Faas Eliaslaan 10, Baarn, tel. 0 2954—4266.
- TE KOOP GEVRAAGD: gevulde korven met honing van de heide tegen hoge prijzen, contante betaling, van huis af-gehaald. Bijenstand De Bijenkorf, Faas Eliaslaan 10, Baarn, tel. 0 2954—4266.

Examen Praktisch Imker 1965

Voor deelname kan men zich opgeven tot 1 april a.s. onder gelijktijdige storting van het examengeld ad f 10,— op giro 846801 van de vereniging. Het examen wordt in mei of juni te Wageningen afgenomen.

Verkrijgbaar

- Statuten, huishoudelijk reglement en uniform afdelingsreglement, franco per stuk . . . . f 0,25
- Groot vel kunstdrukpapier met foto's betref-fende het leven der bijen, met beschrijving, franco per stuk . . . . . f 0,60
- Index Maandschrift 1898—1949, zo lang de voorraad strekt, per stuk franco . . . . . f 4,—
- Dr. H. W. de Boer: „De samenstelling en de eigenschappen van in Nederland gewonnen honing“ (overdruk), 28 blz., per stuk franco f 1,—
- Prof. Dr. J. de Wilde: „Veredeling van de Honingbij met behulp van kunstmatige insemi-natie“ (overdruk), 16 blz. geill. per stuk franco f 1,—
- Donateurskaarten voor afdelingen, per stuk . f 0,05
- Circulaire aan gemeentebesturen enz., inzake de aanplant van honing- en stuifmeelgevende gewassen . . . . . gratis
- Proefnummers Maandschrift verzenden wij gaarne aan adressen van belangstellenden, die u ons opgeeft . . . . . gratis
- Vooruitbetaling op giro 846801 van de Vereniging.